

Психологічні особливості юнацького віку та їх вплив на формування іншомовної комунікативної компетентності на заняттях з іноземної

МОВИ
І. І. Романов

Національна академія внутрішніх справ, Київ, Україна
Corresponding author: E-mail: criscorey@ukr.net

Paper received 27.04.18; Accepted for publication 01.05.18.

<http://doi.org/10.31174/SEND-PP2018-164VI68-11>

Анотація. У статті описується вплив психологічних особливостей юнацького віку на формування іншомовної комунікативної компетентності на заняттях з іноземної мови. Більш того розглядаються якісні психологічні зміни притаманні цьому періоду, а також як саме ці зміни впливають на студентів/курсантів в процесі оволодіння іноземною мовою. Розглядаються основні психологічні пізнавальні процеси такі як: мислення, пам'ять, увага, уява, вольові процеси, сприймання, характер та здібності.

Ключові слова: юнацький вік, психологічний розвиток, комунікативна компетентність, іншомовна комунікативна компетентність, іноземна мова, пам'ять, мислення, уява, навички.

Постановка проблеми. Становлення нових соціально-економічних та політичних відносин в українському суспільстві зумовило необхідність перегляду вимог до організації та реалізації навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі. Враховуючи спрямування нашого суспільства на відповідність до європейських стандартів освіти особливо гостро постає питання про оволодіння іноземними мовами майбутніми фахівцями різних галузей професійного життя.

Одним із шляхів реалізації цього завдання є вдосконалення методів та засобів навчання, розробка відповідних технологій навчання іноземних мов у різних академічних закладах. У зв'язку з цим приділяється увага, зокрема, важливим психологічним особливостям юнацького віку та їх впливу на формування іншомовної комунікативної компетентності на заняттях з іноземної мови.

Постановка завдання. Для ефективного вивчення курсантом/студентом іноземної мови слід враховувати й психологічний розвиток особистості, а також й розвиненість пізнавальних процесів. Оскільки основним контингентом в нашому дослідженні є курсанти/студенти юнацького віку то мова піде про період юнацтва та, які саме психологічні зміни відбуваються в цей період й як вони впливають на процес навчання, зокрема іноземної мови.

Метою дослідження є теоретичний аналіз впливу психологічних особливостей юнацького віку на формування іншомовної комунікативної компетентності на заняттях з іноземної мови.

Аналіз наукових досліджень та публікацій. Дослідженням періоду юнацького віку займалися такі вчені як: Е. Еріксон, Д.Б. Ельконін, І.С. Кон, Ж. Піаже, Є.В. Карпенко, Т.Д. Кричківська, Г.С. Костюк, В. Франкл, К. Обуховський, А. Маслоу, А.В. Мудрик, Г.С. Абрамова, Р. Бернс, М. Й. Боришевський, Л.С. Виготський, О.В. Запорожець, Л.Кольберг, Г.С. Костюк, О.М. Мелашенко, Н.В. Гаркавенко, П.Р. Чамата, І.І. Чеснокова та інші.

Виклад основного матеріалу. Кожен вік є особливим етапом психічного розвитку, який характеризується великою кількістю притаманних тільки йому властивостей особистості. Певні вікові етапи характеризуються за видом провідної діяльності, характером

мислення, його спрямованістю, особливостями мови, тією чи іншою мірою самостійності, розвитком емоційної сфери та деякими іншими показниками. На думку фахівців, це вік самовизначення, становлення характеру, зрілості, психологічної та фізіологічної еволюції.

Характерними ознаками юнацького віку є амбівалентність (суперечливість) і парадоксальність. Ці риси проявляються в несподіваній зміні настроїв (наприклад: веселощі – зневіра, впевненість в собі – сором'язливість і боягузтво, егоїзм – проявами альтруїзму, товариськість – замкнутість, допитливість – розумова байдужість, радикалізм – консерватизм тощо). Головне ж завдання цього віку – формування самосвідомості, ідентичності, які можна розглядати в якості основних психологічних надбань [7, с. 7].

Аналіз юнацького віку – одна з найбільш дискусійних проблем вікової психології. Терміни його початку і закінчення, психологічний зміст провідної діяльності, перелік новоутворень – всі ці аспекти неоднозначно трактуються вітчизняними і зарубіжними психологами. Єдність думок існує тільки в тому, що це період найбільш інтенсивного особистісного розвитку.

Юність в психології розглядається як психологічний вік переходу до самостійності, період самовизначення, формування психічної, ідейної та громадянської зрілості, формування світогляду, моральної свідомості і самосвідомості. Найбільш часто дослідники виділяють ранню юність (від 15 до 18 років) і пізню юність (від 18 до 23 років) [5].

У періодизації психічного розвитку провідною діяльністю в цьому віці визнається навчально-професійна діяльність. Навчальна діяльність набуває нової спрямованості і нового змісту, яка орієнтована на майбутнє.

На думку О.С. Кочубей, в юнацькому віці праця і навчання визначаються як основні види діяльності [9]. Інші психологи говорять про професійне самовизначення як провідну діяльність в юнацькому віці.

Приблизно до 14-15 років формується так звана оборотність мислення, що дозволяє юнаку змінювати напрямок своїх думок, повертатися до вихідних даних. Юнаки звільняються від конкретної прив'язки до предметів і об'єктів, починають розглядати світ з точки зору того, як його можна змінити. У сукупності це

забезпечує необхідні умови для розвитку теоретичного і формально-логічного мислення. Цей процес характеризується наступними особливостями: прогресивне зростання інтелекту, темпи розвитку вербального інтелекту вище темпів розвитку невербального інтелекту, що свідчить про випередження формально-логічних операцій [8, с. 26].

До кінця підліткового віку загальні розумові здібності вже сформовані, однак протягом юності вони вдосконалюються. У ранній юності відбувається вдосконалення інтелектуальної сфери і, в першу чергу, мислення. Досить високий рівень узагальнення і абстрагування процесів мислення дозволяє студентам/курсантам оперувати поняттями, використовувати різноманітні розумові операції, міркувати, аргументувати, виділяти суттєві ознаки – головну думку, робити глибокі висновки і узагальнення, користуватися раціональними прийомами запам'ятовування і т.д. Розвиваються критичність мислення та вміння пов'язувати досліджуване в систему.

Таким чином, показниками інтелектуальної зрілості даного віку є достатня сформованість теоретичного мислення, здатність до пізнання і розуміння загальних законів навколишнього світу. Відбувається вдосконалення пам'яті. Це відноситься не тільки до того, що збільшується обсяг пам'яті, але і до того, що в значній мірі змінюються способи запам'ятовування. Поряд з мимовільним запам'ятовуванням спостерігається широкое застосування раціональних прийомів довільного запам'ятовування матеріалу.

Встановлено, що рівень інтелектуального розвитку молодшого юнацького віку виявляється недостатнім для успішного засвоєння програм сучасного рівня. Це особливо стосується такої «фундаментальної», за словами І.М. Румянцевої, «характеристики інтелектуальної сфери особистості», як здатність діяти в умі [12, с. 55].

Як підкреслює Н.М. Скокова, ця здатність розумової діяльності містить три компоненти: аналіз умов завдання, планування її рішення і усвідомлення способів вирішення (тобто усвідомлення можливості використання способів вирішення даної задачі). Якщо присутні всі три компоненти, то можна говорити про цілісність стадії формування такої здатності. Найбільш в цьому віці виражений перший компонент, а далі за зменшенням – другий і третій [13, с. 142].

Сприйняття в цьому віці набуває вибіркової, цілеспрямованої, аналітико-синтетичної діяльності. Якісно поліпшуються всі основні параметри уваги: обсяг, стійкість, інтенсивність, можливість розподілу і перемикання; воно виявляється контрольованим, довільним процесом.

Юнацький вік – «це час все більшої інтеграції ліній пізнавального і особистісного розвитку, для якого властиво включення в систему зв'язків нових інтелектуальних і особистісних структур» [10, с. 37]. Психологами встановлено, що найбільшою мірою особистісні характеристики пов'язані з показниками у творчій діяльності. Юнаки з вираженим творчим потенціалом відрізняються серед однолітків розвиненим почуттям індивідуальності, прагненням спиратися на власні сили, бажанням працювати самостійно, упевненістю в собі, врівноваженістю. Не гірше розвинений самокон-

троль, організованість, уміння дисциплінувати себе. Що стосується безпосереднього і найбільш суттєвого внеску інтелекту в процес розвитку самосвідомості, то, в першу чергу, це пов'язано з розвитком такої загальної здатності психіки, як рефлексивність (вміння людини усвідомлювати, віддавати собі звіт в тому, що він робить, і аргументувати зроблене, іншими словами – робити поглиблений самоаналіз).

Формування в студентів/курсантів рефлексивних здібностей забезпечує їм певну самостійність у вирішенні таких основних проблем:

- виявленні меж своїх власних знань і умінь, що дозволяють ефективно вирішувати певні навчально-творчі завдання;

- осмисленні можливості до самостійного пошуку способів і засобів вирішення задачі;

- оцінці якісного рівня дій, які забезпечують вирішення поставленої проблеми [4, с. 43].

У юнацькому віці, коли студенти/курсанти навчаються, має продовжитися гармонійний розвиток, при якому поступово сферою спільної навчальної діяльності стає не тільки предметний зміст загальнокультурних цінностей і норм, а й сама розумова діяльність, в ході якої виробляються ці цінності і норми. Спілкуванню іноземною мовою можна навчити, комунікативну компетенцію, як здатність, можна тільки формувати, розвивати та діагностувати [1, с. 15].

У контексті проблеми, що розглядається нами мається на увазі безпосереднє сприйняття мови на слух, говоріння та письмо, на основі яких здійснюються операції мислення. «Два фактори – спілкування та практична мовна діяльність – і визначають, в кінцевому рахунку, основні риси комунікативної компетенції особистості» [3, с. 116].

Спілкування – дуже складна, з точки зору його структури діяльність. Перш за все, в спілкуванні беруть участь всі види мовленнєвої діяльності, як правило, їх чотири: говоріння та аудіювання і письмо та читання, але до кожної з пар можуть «приєднуватися» інші види діяльності – переклад. Кожен з видів мовленнєвої діяльності складається з безлічі мовних дій, які спрямовані на виконання простих, проміжних завдань. Так ми отримуємо три рівні: рівень спілкування, рівень мовних діяльностей, рівень мовних дій, на яких засновані види мовленнєвої діяльності.

Для того щоб здійснювати мовну діяльність необхідно володіти окремими діями так, щоб вони не заважали довільній увазі говоріння, письма, аудіювання, читання, а здійснювалися підсвідомо. Дана ієрархія обумовлює велику складність спілкування. Припустимо, що спілкування – загальна система дій. Кожен вид мовленнєвої діяльності – приватна система. У кожній приватній системі виявляються три підсистеми. Це – структурна (граматична), семантична (лексична) і «виразна» (вимовна, графічна). У свою чергу, кожна з підсистем заснована на безлічі окремих дій (лексичних, граматичних, «виразних»).

Дії і їх підсистеми складають операційний аспект спілкування (мовної діяльності). На нього «накладається» і інший, який можна умовно назвати мотиваційно-розумовим. Він відповідає за планування діяльності, контроль, оцінку результатів. Вся стратегія спілкування здійснюється в цьому аспекті [2, с. 424].

Питання зв'язку мислення зі спілкуванням має принципову важливість для комунікативного навчання. Нам необхідно з'ясувати, як співвідносяться поняття «мова» і «мислення», що розуміється під «навчанням мислення» іноземною мовою. Для того щоб розібратися в правильності даного питання, розглянемо докладно психологічну категорію «внутрішня мова» [6, с. 35].

Внутрішня мова присутня і в рецептивних, і в продуктивних мовних процесах: як слухає, розуміє, що говорить. В цей самий момент у слухача виникають так звані мовні кінестезії (сприйняття рухів органів мови як при зовнішній мовній активності, так і при прихованій вимові слів). Вони подають сигнали в мозок, де порушуються відповідні стереотипи, що і призводять до розуміння.

Я.В. Окопна пише, що завдяки внутрішньому мовленню створюється «мовна установка», яка викликає порушення відповідних мовних стереотипів і відбувається відбір слів і фраз для подальшого усного та письмового повідомлення [11, с. 193].

Внутрішня мова – явище не самостійне, а похідне від зовнішньої вимови. Для її становлення необхідне сприйняття мови інших людей і активне володіння всіма видами і формами мови. Внутрішня мова спочатку виникає як «відлуння» усного мовлення, потім поступово стає все більш скороченою. У процесі мовної практики встановлюється асоціативний зв'язок будь-якого слова з розгорнутим висловлюванням. Тому у внутрішній мові думка може бути висловлена в одному слові. Виникнення у свідомості даного слова достатньо для «встановлення» всього смислового комплексу. При викладі думок ми, спираючись на такі семантичні комплекси, розгортаємо їх в залежності від мети і ситуації. Внутрішнє мовлення має наступні характеристики:

1) крайня ситуативність (мова завжди засвоюється в певних ситуаціях);

2) структурність (за І. Є. Клак, вона являє собою з фізіологічної точки зору, взаємодію різних механізмів і складається з таких видів уявлень: слухових, зорових, моторно-графічних) [8];

3) компонентність: внутрішнє промовляння, внутрішнє програмування;

4) комплексність: усна, письмова, внутрішня і зовнішня мова.

Мислення як діяльність, спрямоване на пізнання та усвідомлення навколишнього світу, на вирішення певного життєвого завдання (проблеми) і має 2 функції: пізнавальну та комунікативну (Л.В. Засккіна) [5].

Мислення виконує пізнавальну функцію при досконалому володінні мовою. Мислення нерозривно пов'язане з мовою. Отже, будь-яке комунікативне (мовне) завдання є мовно-мисленнєвим завданням. В цьому випадку загальний механізм мислення актуалізується через свою комунікативну функцію. Відповідно починають працювати певні механізми:

1. механізм орієнтації і оцінки: а) ситуації як системи взаємовідносин спілкування; б) зворотного зв'язку; в) власної вербальної і невербальної поведінки;

2. механізм визначення мети;

3. механізм прогнозування: а) реакції співрозмовника в говорінні і письмі, змісту висловлювання, тек-

сту в читанні і аудіюванні; б) змістовної сторони власного висловлювання;

4. механізм селекції: а) фактів; б) думок; в) семантичних блоків (в рецептивних видах діяльності механізм селекції проявляється в умінні відбирати необхідний матеріал);

5. механізм комбінування: а) фактів; б) думок; в) уявлень;

6. механізм конструювання змістовної сторони висловлювання;

7. механізм саморегуляції, що відповідає за тактику висловлювання або тактику читання і слухання.

Якщо дані механізми не будуть спеціально сформовані, виявляться неможливим і рішення мовно-мисленнєвих завдань в говорінні, і належне функціонування читання та аудіювання як засобів спілкування, тобто студенти/курсанти не зможуть здійснювати комунікацію іноземною мовою.

Перш за все, необхідно розвести два фонетично подібних поняття: комунікативна компетенція і комунікативна компетентність. Комунікативна компетенція – «це знання країнознавчих, соціальних факторів, які визначають використання мови відповідно до соціальних норм поведінки» [7, с. 3]. Комунікативна компетентність – «це такий рівень навченості взаємодії з оточуючими, який потрібно індивіду, щоб у рамках своїх здібностей і соціального статусу успішно функціонувати в даному суспільстві» [5, с. 83].

Крім комунікативної компетенції на ефективність спілкування можуть позитивно впливати умови спілкування (відсутність між співрозмовниками механічних перешкод, можливість добре бачити і чути один одного), спільна сфера спілкування, яка є значущою для співрозмовників, тощо. Психологічно оптимальне спілкування – «це спілкування, в якому реалізуються цілі людей, що беруть участь в ньому, відповідно до мотивів, що зумовлюють ці цілі, і за допомогою таких способів, які не викликають у партнерів почуттів» [2, 424].

Компетентність зі спілкуванням розглядається також як складне утворення, яке включає в себе пізнавальний, емоційний і поведінковий компоненти. Пізнавальний компонент є на сьогоднішній день найбільш опрацьованим в теоретичному і прикладному плані. Пізнавальний компонент це здатність, яка формується в спілкуванні і забезпечує можливість адекватного відображення психологічних станів людини, його властивостей і якостей, здатність передбачати свої дії.

Таким чином, розвиток пізнавального компонента можна розглядати як поглиблення самопізнання і пізнання партнерів в спілкуванні, а також надбання необхідних знань, що стосуються психології спілкування у всьому різноманітті його форм і ситуацій. Поведінковий компонент компетентності в спілкуванні, перш за все, включає в себе вільне володіння вербальними і невербальними засобами соціальної поведінки.

До них відноситься звукова мова з використанням численних фонетичних і невербальних елементів, письмова мова і власне невербальні засоби (поза). О.С. Кочубей розглядає володіння вербальними і невербальними засобами соціальної поведінки як

своєрідні операційні репертуари [9, с. 95]. Нерідко таку частину компетентності позначають поняттям «техніка спілкування». Техніка спілкування є важливим елементом професійної діяльності, орієнтованою на спілкування. Це співвідноситься з виконанням соціальних ролей.

Висновки. Отже, ми розглянули психологічні особливості юнацького віку та дійшли висновку, що врахування цих особливостей є важливим при формуванні іншомовної комунікативної компетентності у студентів/курсантів.

Більш того ми дійшли висновку, що при формуванні комунікативної компетентності необхідно врахувати наступні аспекти:

- комунікативну компетентність, яка є системою психологічних знань про себе та інших, умінь, навичок в спілкуванні, стратегій поведінки в соціальних ситуаціях, що дозволяють будувати ефективне спілкування відповідно до цілей та умов професійної і міжособистісної взаємодії, тому чинником розвитку даної компетентності може бути саме спілкування, побудоване правильним чином;

- стрижневим комунікативним умінням, що об'єднує всі складові комунікативної компетентності майбутнього фахівця, є вміння знаходити оптимальні форми спілкування з партнерами, колегами для ефективної реалізації свого професійного потенціалу. Розвиток і коригування цього вміння можливе при підвищенні рівня комунікативних знань, досягнення студентами/курсантами високого загального культурного і інтелектуального рівнів, гарній професійній підготов-

ці, розвиненій самосвідомості. Розвиток таких комунікативних умінь як вміння управляти конфліктами, вміння конструктивно критикувати і сприймати критику, організаторські вміння, вміння вести монологічну і діалогічну розмову іноземною мовою, володіння основами ділової комунікації також впливає на формування і коригування комунікативної компетентності при вивченні іноземних мов;

- при формуванні комунікативної компетентності для здійснення професійного спілкування іноземною мовою необхідно враховувати характеристики внутрішнього мовлення, такі як крайня ситуативність, структурність, компонентність, комплексність;

- при навчанні говорінню іноземною мовою потрібно також зважати на те, що розумова діяльність спрямована на спілкування; при здійсненні спілкування працюють такі механізми: механізм орієнтації і оцінки, механізм визначення мети, механізм прогнозування, механізм селекції, механізм комбінування, механізм конструювання, механізм саморегуляції.

На заняттях необхідно приділяти належну увагу формуванню цих розумових механізмів. В іншому випадку виявиться неможливим рішення мовно-мисленневих завдань в говорінні і не буде відбуватися належним чином читання та аудіювання як засобів спілкування. При здійсненні спілкування працюють такі механізми: механізм орієнтації і оцінки, механізм визначення мети, механізм прогнозування, механізм селекції, механізм комбінування, механізм конструювання, механізм саморегуляції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Борисова Н.В. Психолінгвістичні особливості формування комунікативної компетентності професійно-орієнтованого читання у студентів немовних спеціальностей / Н.В. Борисова // Психолінгвістика. – 2016. – Вип. 19(1). – С. 15-23.
2. Врабель Т.Т. Іншомовна комунікативна компетенція: змістово-методичний аналіз / Т.Т. Врабель // Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Сер. : Філологічна. – 2012. – Вип. 19. – С. 424-432.
3. Гринёва О.М. Психологические особенности формирования иноязычной коммуникативной компетентности студентов как условие успешности их профессионального самопроектирования / О.М. Гринёва // Іншомовна освіта педагога: виклики, проблеми, перспективи: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. – 2015. – С. 116-120.
4. Ефименко С.В. Психолого-педагогические особенности формирования ценностно-смысловых установок студентов в условиях иноязычной коммуникативной деятельности: дисс. канд. психол. н.: 19.00.07 / Ефименко Светлана Владимировна. – Р.-на-Дону, 2011. – 203 с.
5. Засекіна Л.В. Психолінгвістика, мовленнєва діяльність, особистість: співвідношення понять у контексті мовленнєвої генези дитини. / Л.В. Засекіна // Гуманітарний вісник Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди. – Переяслав-Хмельницький, 2013. – Вип.15. – С. 83–85.
6. Зимняя И. А. Ключевые компетентности – новая парадигма образования / И. А. Зимняя // Высшее образование сегодня. – 2013. – № 5. – С. 35–38.
7. Кикилик І.В. Психологічні особливості актуалізації мовних здібностей у студентів вищих навчальних закладів у процесі навчання іноземних мов : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. псих. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / І.В. Кикилик. – Хмельницький : Вид-во Нац. акад. Держ. прикордон. служби України ім. Б. Хмельницького, 2015. – 20 с.
8. Клак І.С. Психолого-педагогічні та лінгвістичні чинники впливу на формування професійної комунікативної компетентності майбутніх учителів-філологів / І. С. Клак // Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Сер. : Психологія і педагогіка. – 2013. – Вип. 25. – С. 62-64
9. Кочубей О.С. Особливості формування іншомовної компетентності студентів-філологів / О.С. Кочубей // Психологія: реальність і перспективи. – 2013. – Вип. 2. – С. 95-98
10. Леонтьев А.А. Основы психолінгвістики / А.А. Леонтьев. – М.: Смысл. – 2013. – 287 с.
11. Окопна Я.В. Психолінгвістичні засади формування професійно орієнтованої іншомовної комунікативної компетентності майбутніх працівників туристичної сфери / Я.В. Окопна, К.М. Чала // Наукові записки. Серія "Психолого-педагогічні науки" (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є. І. Коваленко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2014. – № 1. – С. 193-197
12. Румянцева І.М. Психологія речі і лінгво-педагогіческая психологія / І.М. Румянцева. – М. – 2014. – 316 с.
13. Скокова Н.Н. О путях формирования иноязычной коммуникативной компетенции студентов медицинского вуза / Н.Н. Скокова, И.Е. Маснева, И.В. Зубенко // Сборник материалов XXXIX международной научно-практической конференции «Личность, семья и общество: вопросы педагогики и психологии». – №4 (39). – Часть I. – Новосибирск: СибАК, 2014. — С. 142–146

REFERENCES

1. Borysova N.V. Psycholinguistic peculiarities of the formation of the communicative competence of professionally oriented reading / N.V.Borysova// Psycholinguistics. – 2016. – Issue 19(1). – P. 15-23.
2. Vrabel T.T. Foreign-language communicative competence: content-methodical analysis/ T.T.Vrabel // Scientific notes [National University «Ostroh Academy»]. Issue: Philology. – 2012. – Vol. 19. –P. 424-432.
3. Hrynova O.M. Psychological features of the formation of communicative competence of students as a condition for the success of their professional self-projecting/ O.M. Hrynova// Foreign language teacher education: challenges, problems, perspectives: International scientific conference. –2015. – P.116-120.
4. Efymenko S.V. Psychological and pedagogical features of the formation of students' values and meanings in the context of foreign-language communicative activity: PhD thesis in Psychology: 19.00.07/ Efymenko Svetlana Vladymyrovna. – Rostov-na-Donu, 2011. – 203p.
5. Zasiakina L.V. Psycholinguistics, speech activity, personality: the ratio of concepts in the context of the speech genes of the child./ L.V. Zasiakina// Humanitarian journal of the Pereyaslav-Khmelnytsky State Pedagogical University named after Gregory Skovoroda. – Pereyaslav-Khmelnytsky, 2013. – Issue 15. – P.83-85.
6. Zymniaia I.A. Key competencies - a new education paradigm/ I.A. Zymniaia// Higher education today. – 2013. – №5. – P. 35-38.
7. Kykylyk I.V. Psychological features of updating of language abilities of students of higher educational establishments in the process of teaching foreign languages: PhD thesis in Psychology: specialty 19.00.07 « Pedagogical and age psychology » / I.V.Kykylyk. – Khmelnytsky: publishing house of B. Khmelnytsky National academy of State frontier service of Ukraine, 2015. – 20 p.
8. Klak I.Ye. Psycho-pedagogical and linguistic factors influencing the formation of professional communicative competence of future teachers of philology/ I. Ye. Klak// Scientific notes [National University «Ostroh Academy»]. Issue. : Psychology and Pedagogy. – 2013. Vol.25. – P. 62-64.
9. Kochubei O.S. Features of formation of foreign language competence of students-philologists/ O.S. Kochubei // Psychology: reality and perspectives. – 2013. – Issue 2. – P. 95-98.
10. Leontiev A.A. Fundamentals of psycholinguistics / A.A. Leontiev. – M.: Sense. – 2013. – p.287.
11. Okopna Ya.V. Psycholinguistic principles of formation of professionally oriented foreign language communicative competence of future tourism managers / Ya.V. Okopna, K.M. Chala// Scientific notes Series "Psychological and Pedagogical Sciences" (Mykola Gogol Nizhyn State University)/ under edition of Prof. Ye.I. Kovalenko. – Nizhyn: Mykola Gogol Nizhyn State University, 2014. – №1. – P.193-197.
12. Rumiantseva I.M. Psychology of speech and linguistic-pedagogical psychology/ I.M. Rumiantseva. – M. – 2014. – p.316.
13. Skokova N.N. About ways of formation of communicative competence of students of medical universities/ N.N. Skokova, I.E. Masneva, I.V. Zubenko// Collection of materials of the XXXIX International Scientific and Practical Conference "Personality, Family and Society: Issues of Pedagogy and Psychology". – №4 (39). – Part 1. – Novosybyrsk: SibAk, 2014. – P.142-146.

Psychological peculiarities of juvenile age and their influence on the formation of foreign language communicative competence at English classes

I. I. Romanov

Abstract. In the article under consideration psychological peculiarities of juvenile age and their influence on the formation of foreign communication skills at English classes are analyzed. Moreover, the qualitative psychological changes inherent in this period are considered, as well as how these changes affect students / cadets in the process of learning foreign language. The main psychological cognitive processes such as: thinking, memory, attention, imagination, volitional processes, perception, character and abilities are examined.

Keywords: juvenile age, psychological development, communicative competence, foreign language communicative competence, foreign language, memory, thinking, skills.

Психологические особенности юношеского возраста и их влияние на формирование иноязычной коммуникативной компетентности на занятиях по иностранному языку

И. И. Романов

Аннотация. В статье описывается влияние психологических особенностей юношеского возраста на формирование иноязычной коммуникативной компетентности на занятиях по иностранному языку. Более того рассматриваются качественные психологические изменения характерны для этого периода, а также как эти изменения влияют на студентов / курсантов в процессе овладения иностранным языком. Рассматриваются основные психологические познавательные процессы такие как: мышление, память, внимание, воображение, волевые процессы, восприятие, характер и способности.

Ключевые слова: юношеский возраст, психологическое развитие, коммуникативная компетентность, иноязычная коммуникативная компетентность, иностранный язык, память, мышление, воображение, навыки.